

Galgenbergmonument

Locatie	Blerickseheiweg, ter hoogte van de Heibeemdenweg, Kraijelheide, Venlo
Materiaal	cortenstaal
Plaatsing	9 juli 2013
Afmeting	beeld: 440 x 335 x 122 cm heuvel: 1,5 meter hoog x 20 meter

In de gemeente Venlo is het natuurgebied Kraijelheide van grote cultuurhistorische waarde. Er zijn resten uit vrijwel elke archeologische hoofdperiode sinds de prehistorie gevonden. Wie een natuurgebied associeert met rust en stilte, ziet gemakkelijk over het hoofd dat hier in de loop der eeuwen zeer gevarieerde, maar ook dramatische menselijke activiteiten plaatsvonden.

Volgens het wijzigingsplan 'Natuurrealisatie Kraijelheide' wordt op perceel VLO W 196 een monument gerealiseerd dat verwijst naar terechtstellingen die in dit gebied werden voltrokken. Op een plek waar een Keltische grafheuvel is aangetroffen, komt een anderhalve meter hoge kunstmatige heuvel te liggen met een doorsnee van 20 meter.

De gemeente Venlo heeft aan beeldhouwer Niko de Wit gevraagd een galgmonument te ontwerpen voor deze plek. De kunstenaar stelt voor een beeld te plaatsen midden op deze heuvel met een hoogte van 4,5 meter. Deze sculptuur, uitgevoerd in cortenstaal, herinnert aan een galg.

Het monument van Niko de Wit heeft een opmerkelijke vorm. Een lage afgeplatte piramide dient als voetstuk voor een staande balk die achterover helt. Tegen de bovenzijde is in een hoek van 90 graden een even lange dwarsbalk bevestigd. Door de helling van de staander wijst de dwarsbalk licht omhoog.

Het voetstuk of sokkel herinnert aan een poer. Een poer is een stenen of betonnen ondersteuning, bedoeld om de krachten uit een bouwwerk over te dragen op de ondergrond.

De staander staat, vanaf de voorkant van het beeld gezien, onder dezelfde hoek als de vier zijvlakken van de sokkel.

De staander lijkt daardoor langgerechter, terwijl het achterste vlak van de sokkel een tegenbeweging suggereert ten opzichte van de gehele compositie. De sokkel suggereert op deze manier twee vormen van beweging: meegaand en tegendraads. Bij dit monument heeft de sokkel echter ook nog een andere functie. Het is namelijk de bedoeling dat de heuvel wordt ingezaaid. In de zomer zal door de begroeiing van grassen en planten, de onderzijde van het monument aan het zicht worden onttrokken. De sokkel tilt de galg echter boven de begroeiing uit: de essentie van het monument – een galg – blijft onaangetast, in elk seizoen.

Als men kijkt naar de duidelijk zichtbare naad tussen staander en dwarsbalk, dan lijkt het alsof de galg elk moment uit elkaar kan vallen. Het gedeelte dat nu nog omhoog

wijst, staat zo te zien op afbreken. Ook lijkt de staander achterover te vallen terwijl de dwarsligger daar een tegenkracht aan geeft en het geheel weer in balans brengt.

De compositie van de twee balken staat wat betreft haar gewichtsverdeling in balans, al staat deze wel op scherp!

Er is hier sprake van een tegenstelling tussen wat je waarneemt en dat wat er fysiek werkelijk aan de hand is. De schuin omhoog gerichte dwarsbalk kan voorbijgangers op verschillende gedachten brengen. Een galg is onmiddellijk te associëren met de dood, maar de richting van de dwarsbalk suggereert opstanding. Wie goed kijkt, ziet dat het uiteinde van de dwarsbalk zo is afgesneden, dat een lijn loodrecht naar beneden wijst: parallel aan de richting waarin het touw zou wijzen waaraan het slachtoffer van een executie hangt. De dwarsbalk die de staander achterover lijkt te drukken, is echter weer in verband te brengen met verzet. Het zijn de details die een kunstwerk kwaliteit verlenen, en die aan de beschouwers de mogelijkheid bieden om hun eigen gedachtegang te volgen.

Even ten zuiden van het monument loopt de Blerickseheiweg. Wie uit het zuidwesten komt, heeft van veraf al duidelijk zicht op de galg vlak voordat de weg een bocht naar rechts maakt. Na het nemen van deze bocht is het monument te zien vanuit een steeds wisselende hoek met telkens veranderende verschijningsvormen. De schijnbare 'draaiing' van de galg maakt het beeld levendig voor passanten.

Een galg staat voor dood en verval, maar het monument van Niko de Wit is door het krachtenspel vooral ook een symbool van vitaliteit. Die vitaliteit is op een voetstuk gezet; duidelijk voor iedereen die in dit gedeelte van Kraijelheide komt.

Als plaats voor terechtstellingen is dit historische gebied te associëren met intolerantie. Hier eindigde definitief het leven van mensen voor wie in de samenleving geen plaats meer was. Het monument van Niko de Wit maant ons om na te denken hoe wij in de tegenwoordige tijd willen omgaan met variatie en met iedereen die 'anders' is. Een samenleving die zich het verleden herinnert, is vrijer om de eigen toekomst vorm te geven. Ook dát is de cultuurhistorische betekenis van Kraijelheide.

Karel Soudijn, 2013.